

Ändamål

Svenska Oratorieföreningen i Helsingfors r.f. har till **ändamål** att understöda en inom densamma bildad blandad kör under namn av *Svenska Oratoriekören*, vars uppgift är konstnärlig odling av körsång, företrädesvis i dess större former, samt att tillika, i den mån sådant är förenligt med körens musikaliska huvuduppgift, medverka till främjande av de svenska bildningssträvandena och sålunda utgöra en länk i arbetet för bevarande och förkovran av den finlandssvenska samhörigheten.

Valspråk

för Svenska Oratorieföreningen i Helsingfors r.f.

“Aedificant homines evertuntque aedificata.
Ultima coelestum Musica nostra manet”

I svensk översättning:

“Människan bygger och själv hon förintar allt vad hon byggde.

Såsom av himlen en rest står blott musiken oss kvar.”

Valspråket är formulerat på latin av överlärare Einar Pontán enkom för Oratorieföreningen. Det tillkom troligen inför 25-årsjubileet 1945, eftersom det finns återgivet på de 25-årsdiplom som utfärdades till trogna sångare i samband med jubileet. Också tankeinhållet tyder på intryck från krigsåren.

Svenska Oratorieföreningen i Helsingfors r.f. och Svenska Oratoriekören 1920–2010

Historia i korthet

Tanken på att bilda en svenskspråkig blandad kör i Helsingfors med uppgift att utöva körsång i dess större former framfördes i slutet av 1919 från skilda håll. Filosofie doktor Harald Lindberg (botanist) var en av dem som insåg behovet och som hade väckt intresset för idén hos flera personer. Idén hade uppstått av det faktum att det i Helsingfors behövdes en svenskspråkig kör som kunde framföra krävande körmusik. När Jean Sibelius kantat Jordens sång till text av Jarl Hemmer, komponerad för Åbo Akademi, skulle framföras i Helsingfors i november 1919, fanns det nämligen ingen svenskspråkig kör med tillräcklig rutin som kunde åta sig ett sådant uppdrag.

Helt oberoende av ovan nämnda publicerades i huvudstadens press

Upprop för bildande av en svensk oratoriumförening, daterat den 6 december 1919:

”Odlingen av körsången i dess större former har redan gamla anor i vårt land. Fredrik Pacius’ banbrytande och även på detta område grundläggande insats i vår kulturhistoria ledde till bildandet av Richard Faltins sångförening, vilken i sin ordning gav impulserna, i landsorten till Vasa musikaliska förenings uppkomst, i huvudstaden till Sinfonikörens bildande. Men dessa sistnämnda körer äro för länge sedan upplösta och oratoriet har under senaste tid funnit hägn enbart inom ”Suomen

Laulu”, varemot körer som inslagit samma riktning framträtt såsom mer eller mindre tillfälliga företeelser, såväl i huvudstaden som i landsorten. Man har ock i vida kretsar redan länge sport, varför icke även inom den svenska delen av samhället en fast sammanslutning kommit till stånd med uppgift att i Pacius’ och Faltins anda upptaga odlandet av oratoriet. Det musikaliska uppsvinget i huvudstaden och icke minst den märkliga inhemska alstringen på området för den blandade körens större uppgifter, har allt tydligare gjort det oemotsägligt, att det i vår huvudstad med dess på senaste tid snabbt ökade befolkning, existerar ett verkligt behov av och måste finnas rum för mer än en blandad kör, som har oratoriets odling som huvudmål. Och det är utan vidare tydligt, att den i vida kretsar åtrådade föreningen med detta syfte, ändamålsenligt organiserad, komme att bilda ett ausevärt tillskott i musiklivet, helst en oratoriumkör, bildad inom den svenska delen av samhället, icke rimligtvis kan bliva en inkräktande konkurrent till den inom den finsksinnade befolkningen existerande sammanslutningen, vars stora betydelse och förtjänster stå utom all diskussion, utan fastmer skulle framträda såsom part i en ädel tävlan, vars slutmål, den fosterländska musikkulturens höjande, måste vara gemensamt, oberoende av språket, och vars resultat måste verka blott ömsesidigt sporrande. Lika litet borde en oratoriumkör med sin utpräglade riktning kunna inkräkta på området för de talrika blandade körer, vilka äro bildade för odling av folkvisan och körsången i mindre former, då ju båda riktningarna kunna räkna på understöd och gynnare från allmänhetens sida, liksom båda äro

fullt berättigade och icke utesluta, utan komplettera varandra i det allmänna musiklivet.

Påverkade av den i vida kretsar rådande stämningen i anført auseende, hava undertecknade funnit att en sammanslutning inom huvudstadens svensksinnade musikälskande allmänhet omedelbart borde åstadkommas för tillvaratagande av allt det intresse och all den sångbegävnig som inom denna finnes och kan befordra bildandet av en stående blandad sångkör med oratoriets odling såsom huvudmål.

Den närmaste uppgiften vore att trygga ett för den svenska stammen i landet representativt utförande av de stora numren "Jordens sång" av Sibelius och "Juloratorium" av Hallén, vilka upptagits på programmet för Svenska folkskolans vänners stora musikfest instundande sommar, men har man tänkt sig en kyrkokonsert redan tidigare, varvid ett större verk skulle komma till utförande.

Vidare har man tänkt sig att kören i närmaste framtid skulle ställas under ledning av en av densamma vald fackmannadiregent ävensom att en ändamålsenlig sångundervisning skulle organiseras inom kören.

För den finansiella förvaltningens tryggande och ej mindre för att tillförsäkra kören ett både musikaliskt och moraliskt stöd i vidaste kretsar har man tänkt sig en oratoriumförening, vars medlemmar skulle bestå av de aktiva medlemmarna och dessutom understödande medlemmar.

Personer inom den svenska samhällsklassen, vilka intressera sig för bildandet av en förening och kör med program i överensstämmelse med här anförda riktlinjer, sammankallas till möte

å Svenska normallyceum onsdagen den 10 december kl. 8 e.m. för att taga del av förslag till stadgar, välja interimstyrelse och besluta om övriga åtgärder.

Helsingfors, den 6 december 1919

Maria Beaurain

Elise Bengs

Valter Nyström

Marianne Rehnberg

Edvin Bäckman

Axel von Kothen

Helge Paciüs

Irene Renvall

Axel Stenius"

Den drivande kraften bland undertecknarna av uppropet var utan tvekan överste Axel Stenius. Han hade varit den ledande kraften i Vasa stads musikliv i slutet av 1800-talet, och med sin kör, Vasakören, hade han med stor framgång framfört oratorier. Axel Stenius hade flyttat till Helsingfors 1902, och han blev den ivrigaste förespråkaren för grundandet av en ny svensk oratoriekör i Helsingfors. Den av Robert Kajanus ledda Sinfonikören hade upplösts 1911.

Undertecknarna av uppropet kallade till ett möte "å Svenska normallyceum onsdagen den 10 december kl. 8 e.m. för att taga del av förslag till stadgar, välja interimstyrelse och besluta om övriga åtgärder." Ärendet var med andra ord väl förberett. I mötet deltog omkring sextio personer. Under diskussionen redogjorde fil.dr Harald Lindberg för ett möte som kort innan hade hållits inom föreningen Östsvensk Samling, där man hade haft en överläggning om samma fråga. Man beslöt förena de två initiativen och gav en kommitté i uppdrag att utarbeta ett slutligt förslag till stadgar. Denna kommitté, som bestod av "fru Ebba Aschan, fru Maria Beaurain, herr Thorild Bröderman, fru Ida Ekman, kapellmästar Karl Ekman,

fru Ester v. Frenckell, friherre Axel v. Kothén, sjöfartsrådet Axel Lindberg, doktor Harald Lindberg, herr Valter Nyström, fru Marianne Rehnberg, fru Irene Renvall och överstelöjtnant Axel Stenius”, utfärdade efter någon tid inbjudan till ett möte för den tilltänkta föreningens konstituering. Det ägde rum fredagen den 9 januari 1920 på kvällen i Svenska flicklyceet ”i närvaro av ett trettiotal medborgare och medborgarinnor”. Mötet beslöt enhälligt att föreningen skulle heta Svenska Oratorieföreningen i Helsingfors och fastställde stadgarna i enlighet med kommitténs förslag. Vid valet av medlemmar till föreningens första styrelse utsågs följande personer: ”professor Ossian Aschan, fru Ester v. Frenckell och Märta Allan-Johnsson, överstelöjtnant Axel Stenius och häradsöverintendent John Uggla. Suppleanter blevo doktorinnan Ebba Aschan, sjöfartsrådet A.V. Lindberg och ingenjör Berndt v. Haartman”. Styrelsen konstituerade sig den 11 januari 1920 och utsåg professor Aschan till ordförande och överste Stenius till vice ordförande. En så kallad kördelegation med fyra medlemmar bildades för antagandet av körmedlemmar.

Styrelsens viktigaste uppgift var självfallet att organisera kören och att ställa den under en kompetent musikalisk ledning. Redan den 22 januari utsågs Valter Nyström till andra dirigent, och den 1 februari kunde ordföranden meddela, att kapellmästare Karl Ekman åtagit sig att bli första dirigent.

Den 12 februari 1920 hölls ett ”invigningsmöte” för att fira begynnelsen av den aktiva körverksamheten. Mötet hölls i Tjänstemannaförbundets föreningslokal vid Norra Magasinsgatan och samlade omkring 160 personer, av vilka ca 120 var inregistrerade körmedlemmar. Vid den första körrepetitionen, lördagen den 14 februari i Svenska normallyceum,

närvarade omkring 140 körmedlemmar, av vilka ca 50 i mansstämmorna. Onsdagen fastställdes som övningsdag.

Föreningen antecknades i föreningsregistret den 18 februari 1920. Föreningens registernummer är 4067.

På bara drygt två månader hade man fått i gång föreningens och körens verksamhet. Det stora antalet anmälda understödande medlemmar och ständiga årsmedlemmar visar att initiativet väckt stort intresse hos den svenska allmänheten. Styrelsen planerade två kyrkokonserter vid vårterminens slut 1920. Konsertprogrammet skulle omfatta Axel von Kothens Till musiken, Våren ur Haydns oratorium Årstiderna och Jordens sång av Sibelius.

Det första verksamhetsåret förflöt dock inte utan svårigheter. Den 2 maj 1920 måste den förstärkta styrelsen (styrelsen förstärkt med dirigenterna och kördelegationen) konstatera att kören inte ännu var mogen för ett offentligt framträdande. Den planerade konserten sköts upp till höstterminen. Det var främst inom mansstämmorna som repetitionsuthållighet saknades. Vårterminen 1920 avslutades den 10 maj med ett samkväm i Sällskapet M.M:s lokal (då belägen vid Fredsgatan 8), varvid kören jämte solister sjöng satsen Våren ur J. Haydns oratorium Årstiderna. Detta var alltså Svenska Oratoriekörens första framträdande, om ock i en mindre krets.

När höstterminen inleddes visade det sig tyvärr att de manliga körmedlemmarna inte kunde förmås att regelbundet delta i körövningarna. Detta ledde till att dirigenten, kapellmästare Ekman, den 8 oktober 1920 inte längre ansåg sig kunna leda kören och sade upp sig. Samtidigt anhöll professor Aschan på grund av ökat vetenskapligt arbete om befri-

else från ordförandeposten. Han hänvisade också till att de förutsättningar under vilka han åtagit sig ordförandeskapet inte längre existerade.

Den förstärkta styrelsen hade all anledning att sammankalla till ett extra möte den 13 oktober 1920. Före det sammanträdde musiknämnden för att göra förslag till ett förenklat konsertprogram. Man beslöt också föreslå en ändring i föreningens stadgar för att få valet av dirigenter överflyttat på de aktiva körmedlemmarna. Musiknämnden ville också, innan den sände förslaget vidare till styrelsen, höra körmedlemmarnas åsikt om en omformulering av § 1 i stadgarna genom vilken man tydligare ville framhäva körens autonomi inom föreningen. I körmötet 13.10.1920 deltog ca 100 körmedlemmar. Det leddes av t.f. ordföranden Axel Stenius. Efter diskussion beslöt man att körens verksamhet fortsätter, och *"31 sopraner, 24 alter, 15 à 20 tenorer och 13 basar förklarade sig villiga att deltaga i terminens arbete på det av musiknämnden föreslagna konsertprogrammet."*

Vid föreningens årsmöte den 10 november 1920 fastställdes stadgeändringen, huvudsakligen enligt ett av styrelsen uppgjort förslag, vari de önskemål som uttalats vid körmötet beaktades. Vid årsmötet utsågs överste Axel Stenius till föreningens ordförande.

Den 17 november 1920 valde föreningens aktiva medlemmar dirigenter och musiknämnd för återstoden av musikåret. Axel Stenius valdes till första dirigent och Valter Nyström till andra dirigent. Körens offentliga debut kunde äntligen äga rum. Den skedde den 21 februari 1921 i Johanneskyrkan vid en välgörenhetskonsert till förmån för Pauvres honteux. På körens repertoar stod en körsats ur Mendelssohn-Barthol-

dys oratorium Elias dirigerad av Axel Stenius och Axel von Kothens kantat till Hembygden, som dirigerades av Valter Nyström. Svenska Oratoriekörens medverkan i konserten möjliggjordes dock genom att mansstämmorna förstärktes med sångare ur Sällskapet M.M.

Ända från början präglades Svenska Oratorieföreningens verksamhet av Axel Stenius brinnande musikintresse. Han var föreningens ordförande och första dirigent för kören. Vid föreningens ordinarie möte den 27 april 1921 föreslog han dock att förberedelser för valet av en ny dirigent skulle vidtas. Som orsak till sin avgång nämnde han i ett brev sviktande hälsa men också det, i hans tycke, bristande intresset bland körmedlemmarna.

Tillfrågad av Axel von Kothen förklarade sig nu Bengt Carlson villig att åta sig kören i dess decimerade skick och att göra vad han kunde för att aktivera den. Efter valet av Bengt Carlson 20.10.1921 övervanns krisen i fråga om mansstämmorna, och kören gick framåt i rutin och konsertvana.

Den 23 mars 1923 framförde Svenska Oratoriekören för första gången ett fullständigt oratorium. Det skedde i Johanneskyrkan och oratoriet var J. Brahms Ein deutsches Requiem. Konserten dirigerades av Bengt Carlson. Under hans dirigentskap inleddes en era under vilken kören vann en aktad position i Helsingfors musikliv, inte minst för sin strävan att på repertoaren ta upp nyare verk inom oratorielitteraturen, särskilt den nordiska. Redan 1922 etablerade Svenska Oratoriekören samarbete med Helsingfors stadsorkester, ett samarbete som fortgick till 1975. Kören konserterade varje år, också under krigstiden, och minst ett framträdande om året omfattade ett körverk med orkester. Bengt Carlson

ledde kören till sin död 1953. Ödet ville att slutnumret vid Bengt Carlsons första konsert med Svenska Oratoriekören (8.5.1922) och vid den som skulle bli den sista (27.3.1953) var Jean Sibelius kantat Jordens sång.

Liksom Bengt Carlson har professor Ulf Söderblom haft en avgörande betydelse för Svenska Oratoriekören och dess fortlevnad. Efter Bengt Carlsons frånfalle hade kören svårigheter med att hitta en kvalificerad efterträdare. Den dåvarande II dirigenten Torsten Stenius åtog sig att sköta repetitionsarbetet, men en dirigent måste vidtalas för varje enskild konsert.

Hösten 1956 lyckades kören engagera kapellmästare Ulf Söderblom som repetitor och våren 1957 lät han sig väljas till körens ordinarie dirigent. Läs närmare om detta i intervjun med Ulf Söderblom på s. 97. Ulf Söderblom var dirigent för Svenska Oratoriekören 1957–75 och under hans ledning framförde kören Brahms Ein deutsches Requiem, Bachs Magnificat, Verdis Requiem, Haydns Skapelsen och Nelson-mässan, för att nämna enbart några verk i körens dåvarande repertoar.

Efter det att Ulf Söderblom hade lämnat kören vårterminen 1975 följde en brytningstid med täta dirigentbyten och en minskning i körens numerär. Kören leddes till en början av Lena von Bonsdorff. Sedan följde några år under först Helge Degermans och sedan Astrid Riskas dirigentskap och i samarbete med deras körer. Eric-Olof Söderström övertog dirigentskapet hösten 1978, men lämnade kören våren 1981. En liten kärntrupp höll ihop kören under dessa år, som på sitt sätt var helt nyttiga, inte minst för att varje dirigent tillförde kören någonting nytt.

Hösten 1981 övertog Matti Järvinen dirigentskapet, och med honom fick kören många år av arbetsro. Matti Järvinens era varade ända till slutet av 1997. Körens repertoar var mångsidigare än förr. Matti Järvinen planerade verksamheten mycket omsorgsfullt för att den skulle passa körens ambitioner och förmåga. Under hans ledning framförde kören mässor av de stora mästarna, kantater, motetter, ungersk körmusik, nordisk körlyrik, gospel m.m. Under Matti Järvinens ledning firade Svenska Oratoriekören sitt 70-årsjubileum med dels framförandet av Haydns Nelson-mässa, dels en a cappella konsert. Han ledde också 75-årsjubileet som firades med en viss fördröjning först 1996. På konsertprogrammet stod Händels oratorium Messias, vilket framfördes i sin helhet, en prestation i sig.

Under 1997 började man dock märka en viss avmattning i kören. Många körmedlemmar slutade, vilket naturligtvis påverkade dirigentens engagemang. Det ena förde det andra med sig. Efter Matti Järvinens långa tid med Oratoriekören blev det dags att skiljas. Julkonserten 16.12 och medverkan i en gudstjänst enligt anglikansk modell "Carols vid Betlehem" 21.12.1997, båda i Johanneskyrkan, var de sista han dirigerade kören, innan han avsåde sig sitt uppdrag från 1.1.1998.

När vårterminen 1998 inleddes stod kören utan dirigent. Den spillra som fanns kvar av kören (ca tio sångare) hankade sig fram och koncentrerade sig på sin medverkan i två av Södra svenska församlingens gudstjänster.

I mars 1998 lyckades kören engagera Åsa Westerlund som ny dirigent. Formellt valdes hon till Svenska Oratoriekörens dirigent vid föreningens valmöte den 27 maj 1998. Åsa Wes-

terlund hade en gedigen bakgrund som kyrkomusiker och kammarkördirigent, och var förbundsdirigent för Finlands svenska kyrkosångsförbund. Hon förde med sig en ny typ av repertoar. Under hennes målmedvetna och säkra ledning framförde Svenska Oratoriekören musik av bland annat John Rutter och Egil Hovland. På grund av långa resor till övningskvällarna i Helsingfors, såg Åsa Westerlund sig slutligen tvungen att avsluta sitt engagemang för Svenska Oratoriekören. Hennes dirigentskap för Svenska Oratoriekören kröntes med en körresa i januari 2006 till Stockton i Kalifornien, USA, där Svenska Oratoriekören medverkade i den av George Buckbee arrangerade St. John's Chamber Orchestra Festival.

Efter hemkomsten från USA-resan åtog sig professor George Buckbee det ordinarie dirigentskapet, som inleddes den 14 februari 2006. Han hade förekommit redan långt tidigare i körens historia. Vid föreningens vårmöte 17.5.1972 valdes han till vice dirigent för kören, men avgick vårterminen 1973, då han återvände till sitt hemland USA. Svenska Oratoriekören hade turen att få honom tillbaka. George Buckbee är yrkesmusiker med en synnerligen omfattande musikalisk bakgrund som sångare, ackompanjator, repetitor och dirigent. Han tillförde kören en helt ny dimension tack vare sin internationella bakgrund.

Redan när George Buckbee övertog dirigentskapet för Svenska Oratorieföreningens kör stod det klart att han åtar sig uppdraget för tre terminer, eller vid behov tills kören har lyckats få en ny dirigent. Det betydde att han lämnade dirigentskapet på försommaren 2007, men kvarstod som körmedlem i basstämman.

Tack vare vetskapen om George Buckbees tidsbundna dirigentskap kunde Svenska Oratorieföreningens styrelse i god tid söka en efterträdare till honom. Med hjälp av körens tidigare dirigenter Ulf Söderblom och George Buckbee förmedlades kontakt med kapellmästaren vid Finlands Nationalopera, Hannu Bister. Efter diskussioner med honom framgick det att han var intresserad av att åta sig dirigentskapet för Svenska Oratoriekören och utmaningen att utveckla den. Styrelsen ansåg honom vara ett mycket gott val. Båda parter träffades vid föreningens styrelsemöte den 20 juni 2007, varvid styrelsen beslöt engagera honom som dirigent för Svenska Oratorieföreningens kör från höstterminen 2007. I Hannu Bister fick kören en ytterst kompetent dirigent. Han har varit knuten till Finlands Nationalopera som kapellmästare och korrepetitor från 1970 till 2009 med undantag av korta perioder då han bland annat arbetade i Sverige. Se närmare presentation s.101

Höstterminen 2007 inleddes således en ny era i körens historia. Genom Hannu Bister fick Svenska Oratorieföreningens kör möjlighet att återuppta sin konsertverksamhet med stor orkester. Föreningens och samtidigt körens 90-årsjubileum firades genom framförandet av Sofia Gubaidulinas stora körverk Johannespassionen tillsammans med Helsingfors stadsorkester och med Leif Segerstam som dirigent. Körverket uruppfördes 2000 och framfördes nu för första gången i Finland. Det fortsatta samarbete som planerades 23.5.1978 (se Krönikan s. 24) med Akademiska Damkören Lyran och Akademiska Sångföreningen efter den gemensamma konserten i november 1979 blev nu äntligen verklighet.

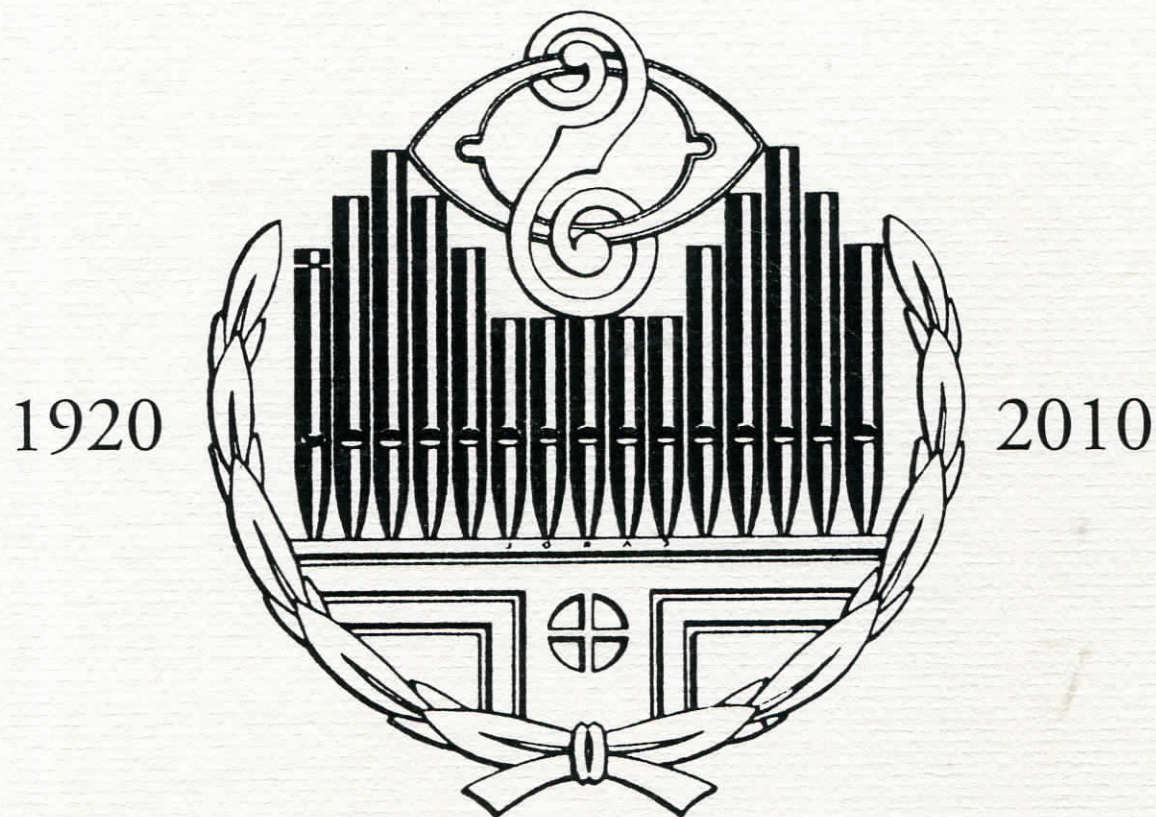
Svenska Oratorieföreningens ändamål

De stadgar för Svenska Oratorieföreningen i Helsingfors r.f., som antogs av årsmötet den 10 november 1920 gäller i stort fortfarande. Föreningens ändamål är exakt detsamma nu som det var då. Formuleringen av § 1 i föreningens nu gällande stadgar, antagna den 27 maj 1998, skiljer sig bara genom en annorlunda skrivning i slutet av paragrafen. I stadgarna 10.11.1920 står det att föreningen skall *"medverka till främjande av de svenska bildningssträvandena och sålunda utgöra en länk i arbetet för svenskhetens bevarande och förkovran."* I föreningens stadgar antagna 12.12.1956 lyder slutorden: *"utgöra en länk i arbetet för bevarande och förkovran av den finlandssvenska samhörighetskänslan"*. I föreningens nuvarande stadgar, antagna 27.5.1998, skriver man *"den finlandssvenska samhörigheten."*

Medlemskap i förbund

Vid sitt vårmöte den 12 maj 1922 beslöt Svenska Oratorieföreningen att dess kör skall anslutas till Helsingfors svenska sångarförbund (senare Helsingfors Svenska Körförbund, numera Helsingfors sång- och musikförbund). Genom sitt medlemskap i lokalförbundet i Helsingfors tillhör Svenska Oratoriekören Finlands svenska sång- och musikförbund och dess specialförbund Finlands svenska körförbund.

SVENSKA ORATORIEFÖRENINGEN I HELSINGFORS

SVENSKA ORATORIEKÖREN

Hedvig Stenman
Carl-Johan Lundström

SVENSKA ORATORIEFÖRENINGEN I HELSINGFORS
SVENSKA ORATORIEKÖREN
1920–2010

Helsingfors 2010